

Adresováno:
Ministr zemědělství ČR
Mgr. Marek Výborný
Těšnov 65
110 00 Praha

Na vědomí:
Ing. Jindřich Fialka, vrchní ředitel Sekce potravinářství
Ing. Martin Štěpánek, ředitel Odboru potravinářského
JUDr. Sabina Caroti, vedoucí Oddělení potravinového práva a kvality potravin
Ing. David Zima, vedoucí Oddělení pro úřední kontrolu v potravinovém řetězci

17. července 2024, Praha

Otevřený dopis: **Nesouhlasíme se zaváděním dalších restrikcí pro označování rostlinných alternativ**

Vážený pane ministře,

máme informace, že Ministerstvo zemědělství ČR připravuje novelizaci vyhlášky č. 69/2016 Sb. o požadavcích na maso, masné výrobky, produkty rybolovu a akvakultury a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich¹ (dále jen „Vyhláška“). Podle dostupných informací má novelizace negativně ovlivnit označování rostlinných alternativ masných výrobků (zákaz používání konkrétních „masných“ názvů jako „paštika“, „špekáček“, „slanina“, „šunka“, nebo dokonce „řezník“, „uzenář“ apod.²)

Z této aktivity **jsme znepokojeni jak my, tak i výrobci českých rostlinných alternativ masa**. Tyto **diskriminační zásahy do označování rostlinných alternativ se jich přímo dotknou, a navíc ovlivní ty, kteří si takové produkty kupují nebo mají zájem je kupovat – české spotřebitele a spotřebitelky**.

Nesouhlasíme se zaváděním dodatečných restrikcí a vytvořením tzv. popisného názvosloví pro rostlinné alternativy masa, které jdou nad rámec evropské legislativy v oblasti označování potravin. Spotřebitelé nejsou mateni výrazy jako „sójový párek“ či „rostlinný řízek“.

Pane ministře, **předkládáme Vám konkrétní důvody**, proč je novelizace Vyhlášky v téhle podobě problematická a nežádoucí:

1. Označování potravin je harmonizováno na evropské úrovni v rámci nařízení č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům³ (dále jen „nařízení č. 1169/2011“).

Jak je uvedeno v čl. 38 nařízení č. 1169/2011, v otázkách harmonizovaných nařízením **nesmějí členské státy přijímat ani zachovávat vnitrostátní opatření**. Přijetí národní vyhlášky v ČR by šlo podle našeho výkladu nad rámec evropské legislativy v oblasti označování potravin.

ProVeg, z.s. | Londýnská 254/7, 120 00 Praha 2 | IČ: 03094936

ProVeg International je organizace zvyšující povědomí o potravinách s cílem snížit celosvětovou spotřebu živočišných produktů o 50 % do roku 2040.

Dovolíme si připomenout **příklad Francie**: Zde byl vydán **dekret, zakazující užívání výrazů**, obvykle **používaných na označení masných výrobků** (např. „stejk“ nebo „šunka“), na etiketách rostlinných mas. Conseil d'État⁴ však pozastavil jeho platnost, jelikož existují vážné pochybnosti o zákonnosti takového předpisu. Ve věci C-438/23⁵ teď **rozhodne Soudní dvůr EU** (dále jen „SDEU“), který určí, **jestli je francouzský dekret v souladu s právem EU** v otázkách označování potravin (rostlinných alternativ masa, resp. ochrany masných názvů)⁶.

Česká republika by proto měla být, tak jako ostatní členské státy, **zdrženlivá v přijímání** podobných **vnitrostátních opatření**, **dokud** v předmětné věci **nevydá SDEU rozsudek**. Ten pomůže určit, jestli mohou členské státy vydávat podobné vnitrostátní předpisy. Rozsudek by měl být vydán **začátkem roku 2025**.

Je potřeba také poukázat na to, že i **čeští výrobci mohou napadnout vnitrostátní právní úpravu**, jak se to stalo v případě francouzského dekretu. Pokud by SDEU následně konstatoval porušení práva, Česká republika by si měla být vědoma toho, že **podnikatelé a podnikatelky mají právo na náhradu škody** v rámci vnitrostátních řízení⁷.

Opakovaně jsme se setkali s argumentem, že tlakem vnitrostátních předpisů bude EU nucena vytvořit společnou organizaci trhu (dále jen „CMO“) pro masné výrobky, jak ji známe u mléka a mléčných výrobků⁸. **CMO pro masné výrobky však být vytvořena nemůže**. Na to by totiž byla nutná změna Smlouvy o fungování EU⁹, vyžadující souhlas všech členských států, přičemž v některých z nich by muselo proběhnout i referendum¹⁰. A takový scénář je nepravděpodobný.

2. Čeští výrobci rostlinných alternativ přináší na trh inovativní a lidmi žádané výrobky.

Rostlinné alternativy od českých výrobců mají velký potenciál uspět na tuzemském i zahraničním trhu. Především pokud se jim dostane adekvátní podpory od státu, kterou je i absence neodůvodněných právních překážek pro rozvoj odvětví rostlinných alternativ.

Máme obavu, že připravovaná **novelizace Vyhlášky bude diskriminovat české výrobce**, jelikož ti budou muset dodržovat tento vnitrostátní předpis. Výrobce z jiných členských států, kteří označí své výrobky v souladu s právem EU a v souladu se svým vnitrostátním předpisem, Vyhláška pravděpodobně neovlivní¹¹.

Tvorba restriktivní legislativy v oblasti označování potravin **vysílá českým výrobcům špatný signál**. Připravovaná novelizace Vyhlášky **postihne zejména malé a střední české výrobce**, na které bude klást dodatečnou administrativní a finanční zátěž. Jinými slovy, domácí, menší firmy dostane do nevýhodné, slabší pozice a zhorší jejich konkurenceschopnost vůči mezinárodním výrobcům.

Přijetí novely Vyhlášky v komunikované podobě tedy bude mít **významné důsledky pro výrobce** rostlinných alternativ, **maloobchodníky i spotřebitele**, například v souvislosti s:

- nutností **změny etiket, grafickou úpravu obalů a popisu výrobků** (i v obchodech nebo na internetových stránkách);

- **nákladným rebrandingem**, který zajistí, že výrobky budou schopny zaujmout a udržet si zákazníky a zákaznice, kteří znají předchozí označování výrobku, značku či terminologii;
- z toho vyplývajícím **zvýšením cen** rostlinných alternativ masa, což bude mít **negativní dopad na spotřebitele**, kteří si tyto produkty kupují nebo si je mají zájem kupovat v budoucnosti. V České republice se stravuje **flexitariánsky**¹² již **25 %** populace, **vegetariánsky 7 %** a **vegansky 3 %**. Rostlinné **alternativy masa konzumuje 23 %** lidí v České republice, což ukazuje, že tyto produkty vyhledávají i zákazníci a zákaznice, kteří se nestravují jenom vegansky či vegetariánsky¹³.

Jako **inspirace** může České republice posloužit třeba **Belgie**, která v lednu 2024 po rocích debat zainteresovaných stran **odmítla** příručku, která měla **zakázat „masné“ názvy u rostlinných výrobků**. Návrh čelil ostré kritice, protože nerespektoval spotřebitele a představoval vážné ohrožení dostupnosti a propagace rostlinných potravinových produktů¹⁴.

Také **Polsko** v lednu 2024 **pozastavilo přípravu regulace omezující označování** rostlinných výrobků „**masnými**“ **názvy**. Stalo se tak po vlně kritiky, která se zdvihla z řad výrobců rostlinných alternativ masa, ale i producentů masných výrobků a také spotřebitelských organizací. Nyní polské Ministerstvo zemědělství obezřetně zřídilo pracovní skupinu, sestavenou i ze jmenovaných zainteresovaných stran, která bude řešit tuto problematiku a další kroky.

Jinak na to šlo **Německo**, kterého odborná komise¹⁵ přijala příručku, která **umožní** průmyslu a obchodu **označovat rostlinné výrobky „masnými“ názvy** („veganský“ nebo „vegetariánský salám“, „párek“, „stejk“ apod.) Publikace příručky je očekávaná před koncem tohoto roku¹⁶.

Věříme, že budete mít na paměti potřeby menších českých výrobců. Ti by měli mít možnost soustředit své kapacity na vývoj, výrobu a inovace produktů, místo aby se potýkali s nadbytečnými národními předpisy v oblasti značení rostlinných výrobků.

3. Spotřebitelé jsou chráněni proti zavádějícím informacím na potravinách a nejsou mateni používáním „masných“ názvů u rostlinných výrobků.

Již zmiňované **nařízení č. 1169/2011 poskytuje efektivní rámec na ochranu spotřebitelů proti zavádějícím, nepřesným nebo nejasným informacím na potravinách**. Zejména článek 7 nařízení č. 1169/2011 stanovuje obecnou zásadu čestných informačních postupů a zakazuje, aby informace o potravinách byly zavádějící, zvláště pokud jde o povahu a složení potravin.

Ustanovení článku 17, ve spojení s bodem 4, části A, přílohy VI¹⁷, určuje povinnost zajistit, aby byly spotřebitelům poskytnuty jasné a věrné informace, které mají být sděleny vhodným označením potravin. Ve specifických případech jsou stanovena zvláštní **pravidla** týkající se **označování potravin, v případě záměny součástí nebo složek v potravině**. V takových případech musí být **na etiketě kromě seznamu složek jednoznačný údaj o součásti či složce, která je použita jako náhrada**.

Vhodná ochrana spotřebitelů před klamavými praktikami, týkající se informací o potravinách, včetně pravidel pro označování, je tedy stanovena na úrovni EU a spadá do oblasti působnosti nařízení č. 1169/2011.

Podle tradice mohou rostlinné alternativy masa nést „masné“ názvy, pokud je zřetelně uveden jejich neživočišný původ. Používání názvů výrobků, jako je „vegetariánská klobása“ nebo „veganský tofu salám“, pro potraviny obsahující rostlinné bílkoviny, se na vnitřním trhu EU používá již desítky let. Nevývolávají významné stížnosti ze strany zákaznictva ani obchodníků. V Česku, dle nám dostupných informací, **Státní zemědělská a potravinářská inspekce specificky neviduje v informačním systému podněty ke kontrole od spotřebitelů týkající se označování rostlinných alternativ**, resp. neviduje stížnosti spotřebitelů, kteří by si omylem zakoupili rostlinnou alternativu místo jejího živočišného protějšku.

Vzhledem k tomu, že veganská či vegetariánská povaha masných alternativ je důležitá z hlediska prodeje, výrobci a prodejci o ní na obalech či jiných označeních jasně informují.

Matení spotřebitelů „masnými“ názvy rostlinných alternativ jako „veganský párek“ nebo „rostlinný steak“ nebylo prokázáno. Pro zdůraznění tohoto bodu bychom rádi odkázali na řadu průzkumů, které byly na toto téma provedeny po celém světě:

Průzkum provedený BEUC v 10 členských státech již v roce 2020, zjistil, že **více než 68 % dotázaných takové názvy podporuje** a 11 % nemá na problematiku žádný názor¹⁸.

Výsledky nejnovějšího průzkumu, který pro ProVeg Polska realizoval v prosinci 2023 Ariadna Panel, ukázaly, že **až 75 % obyvatelstva nevidí problém nebo nemá žádný názor na používání „masných“ názvů jako „rostlinná klobása“ nebo „sójové maso“ pro rostlinné alternativy masa**¹⁹.

Ani další průzkumy^{20,21,22} **neprokázaly, že by si lidé zaměňovali rostlinné alternativy označované „masnými“ názvy za jejich živočišné protějšky.** Naopak, **vynechání takového označení u vegetariánských či veganských masných alternativ v skutečnosti způsobuje, že spotřebitelé jsou zmateni ohledně jejich chuti či způsobu použití v kuchyni**²³.

Z těchto zjištění tedy jasně vyplývá, že **právní předpisy zakazující užívání „masných“ označení jako „párek“, „salám“, „šunka“ apod. na rostlinných výrobcích nepřispívají k větší ochraně spotřebitelů. Přijetí popisného nově vymyšleného „nemasného“ názvosloví jako „vegetariánské tyčinky“, „sójové plátky“ nebo „placky“, pro produkty, kde je jejich označování dobře známé a ustálené, mate spotřebitele a brání jejich informované volbě při nákupu potravin.**

Žádáme vás, pane ministře, zvažte výše uvedené důvody. Rostlinné alternativy nejsou pro Česko hrozbou, ale příležitostí. Ponechte lidem v České republice možnost informované volby potravin.

Zůstáváme Vám k dispozici a rádi se s Vámi k této problematice potkáme i osobně.

S pozdravem

Martin Ranninger

Spoluředitel
ProVeg Česko

Romana Nýdrle

Ředitelka pro obchod
Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR

Zdroje:

- ¹ Vyhláška č. 69/2016 Sb., o požadavcích na maso, masné výrobky, produkty rybolovu a akvakultury a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich: <https://eagri.cz/public/portal/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/uplna-zneni/vyhlaska-2016-69>
- ² Odborný seminář „Alternativní potraviny aneb jak plně využít jejich potenciál“, 22. 4. 2024, organizovaný Svazem obchodu a cestovního ruchu ČR a Potravinářskou komorou ČR, v přednášce Ing. Martina Štěpánka, minutáž 1:57:28: <https://www.youtube.com/watch?v=mwxkt8DxyVk>
- ³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011R1169&qid=1720358843092>
- ⁴ Instituce, která mimo jiné ve Francii plní i funkci Nejvyššího správního soudu: <https://www.conseil-etat.fr/qui-sommes-nous/le-conseil-d-etat/missions>
- ⁵ Case C-438/23, Protéines France and Others: Request for a preliminary ruling from the Conseil d'État (France) lodged on 13 July 2023 — Association Protéines France and Others v Ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ae6c1253-8747-11ee-99ba-01aa75ed71a1/language-en>
- ⁶ Odborný seminář „Alternativní potraviny aneb jak plně využít jejich potenciál“, 22. 4. 2024, organizovaný Svazem obchodu a cestovního ruchu ČR a Potravinářskou komorou ČR, přednáška Mgr. Samuela Rybníkára, PhD, minutáž 2:19:55: <https://www.youtube.com/watch?v=mwxkt8DxyVk>
- ⁷ Odborný seminář „Alternativní potraviny aneb jak plně využít jejich potenciál“, 22. 4. 2024, organizovaný Svazem obchodu a cestovního ruchu ČR a Potravinářskou komorou ČR, přednáška Mgr. Samuela Rybníkára, PhD, minutáž 2:20:44: <https://www.youtube.com/watch?v=mwxkt8DxyVk>
- ⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1308>.
- ⁹ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie - Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT>
- ¹⁰ Odborný seminář „Alternativní potraviny aneb jak plně využít jejich potenciál“, 22. 4. 2024, organizovaný Svazem obchodu a cestovního ruchu ČR a Potravinářskou komorou ČR, přednáška Mgr. Samuela Rybníkára, PhD, minutáž 2:15:50 a 2:25:15: <https://www.youtube.com/watch?v=mwxkt8DxyVk>
- ¹¹ Podle čl. 17 nařízení č. 1169/2011 je v členském státě prodeje povoleno použití názvu potraviny, pod kterým je výrobek vyráběn v souladu s právními předpisy a uváděn na trh v členském státě výroby.
- ¹² Cíleně snižují konzumaci živočišných výrobků.
- ¹³ Průzkum FMCG Gurus - Czech Republic Meat & Plant-based survey (duben 2022, reprezentativní vzorek 1000), prezentován na odborném webináři „Spotřebitelský průzkum: Rostlinné alternativy masa a masných produktů“, 26. 5. 2024, organizován ProVeg Česko, přednáška Ing. Terezy Trávníčkové, minutáž 26:13: <https://www.youtube.com/watch?v=Ck59IPZGZBo>
- ¹⁴ Meat Management magazine. Belgium to keep 'meaty' labels on vegan foods. 18. 1. 2024: <https://meatmanagement.com/belgium-to-keep-meaty-labels-on-vegan-foods/>
- ¹⁵ Deutschen Lebensmittelbuchkommission: <https://www.deutsche-lebensmittelbuch-kommission.de/>
- ¹⁶ Die Süddeutsche Zeitung. Wann ist das Steak ein Steak? 21. 6. 2024: <https://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/ernaehrung-vegan-vegetarisch-lebensmittel-kennzeichnung-aldi-lidl-steak-wurst-lux.CUnFoe7yJeQoVghidohPf4?reduced=true>
- ¹⁷ Příloha VI nařízení č. 1169/2011 – Název potravin a zvláštní průvodní údaje, část A — povinné údaje připojené k názvu potraviny: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011R1169&qid=1720358843092#d1e32-48-1>
- ¹⁸ The European Consumer Organisation (BEUC). One Bite at a Time: Consumers and the Transition to Sustainable Food. Analysis of a survey of European consumers on attitudes towards sustainable food.

Červen 2020. https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/beuc-x-2020-042_consumers_and_the_transition_to_sustainable_food.pdf

¹⁹ Průzkum Ariadna Panel pro ProVeg Polska (prosinec 2023, reprezentativní vzorek 1068): <https://proveg.prowly.com/284137-86-polakow-nie-ma-problemu-z-odroznieniem-wege-kielbasek-od-tych-miesnych-nowe-badanie-proveg-oraz-stanowisko-federacji-konsumentow-zaprzecza-argumentom-poprzedniego-mrirw>

²⁰ Průzkum IFH KÖLN. Kennzeichnung von vegetarischen/veganen Ersatzprodukten Eine bevölkerungsrepräsentative Befragung von Verbraucher:innen (březen 2022, reprezentativní vzorek 1500): https://www.vzbv.de/sites/default/files/2022-04/220307_IFH%20K%C3%96LN_Verbraucherzentrale_Kennzeichnung%20von%20Ersatzprodukten_final.pdf

²¹ Institute for Sustainable Futures. Australian consumer perceptions of plant-based meats and food labels: A national study (2022): <https://www.uts.edu.au/isf/explore-research/projects/australian-consumer-perceptions-plant-based-meats-and-food-labels>

²² ProVeg International. How common labelling language impacts consumer perceptions of plant-based products (červen 2022): https://corporate.proveg.com/wp-content/uploads/2022/11/Labelling_Report_ProVeg.pdf

²³ Gleckel, J. A. (2021). Are Consumers Really Confused by Plant-Based Food Labels? An Empirical Study. Journal of Animal and Environmental Law. SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3727710>